

FoU-stöd och företagsutveckling – nya rön från svenska studier

**ABDULAZIZ
RESHID, PETER
SVENSSON,
TOBIAS HÄGG-
MARK, ERIK
HEGELUND OCH
NANCY STEIN-
BACH**

Abdulaziz Reshid är doktor i nationalekonomi och analytiker vid Tillväxtanalys. abdulaziz.reshid@tillvaxtanalys.se

Peter Svensson är doktor i företagsekonomi och analytiker vid Tillväxtanalys med lång erfarenhet av att utvärdera tillväxtpolitiska insatser. peter.svensson@tillvaxtanalys.se

Tobias Häggmark är doktor i nationalekonomi och analytiker vid Tillväxtanalys. tobias.haggmark@tillvaxtanalys.se

Erik Hegelund är doktor i ekonomisk historia och analytiker vid Tillväxtanalys. erik.hegelund@tillvaxtanalys.se

Nancy Steinbach har en masterexamen i statistik och är analytiker vid Tillväxtanalys. nancy.steinbach@tillvaxtanalys.se

Innovation är avgörande för avancerade ekonomiers tillväxt och konkurrenskraft. Samtidigt råder osäkerhet kring vad offentliga insatser för ökad innovation faktiskt åstadkommer. Denna artikel sammanfattar tre svenska studier som undersöker effekten av offentliga ekonomiska stöd för forsknings- och utvecklingsprojekt genom forskningsprogrammet Eurostars för perioden 2008 till 2019. Studierna undersöker direkta effekter, indirekta effekter från kunskapsöverspillning samt programmets kostnadseffektivitet. Artikeln visar också på varför rätt data är en förutsättning för trovärdiga effektutvärderingar, och diskuterar möjliga policyslutsatser.

Innovation är drivkraften för långsiktig ekonomisk tillväxt i avancerade ekonomier (Solow 1956; Romer 1990; Aghion och Howitt 1992). Teknologisk utveckling och nya produkter och processer skapar förutsättningar för produktivitetstillväxt och därmed högre levnadsstandard. Under de två senaste decennierna har dock avancerade ekonomier haft lägre produktivitetstillväxt än tidigare, samtidigt som det finns tendenser till att Europa halkat efter USA och Kina inom viktiga tekniksektorer (Draghi 2024). Innovationer kan dessutom underlätta klimatomställning. I takt med hårdare global konkurrens och ett varmare klimat blir frågan om hur innovationspolitiken bör utformas för att maximera samhällsnytta alltmer brännande.

Det finns starka teoretiska argument för offentligt stöd till forskning och utveckling (FoU). Kunskap har egenskaper som gör att marknaden tenderar att investera för lite i detta jämfört med vad som är samhällsekonomiskt optimalt: det är svårt att helt utesluta andra från att dra nytta av din egen FoU och många teknologier kan ha spridningseffekter bortom den egna verksamheten (Nelson 1959; Arrow 1962; Romer 1990). Dessutom möter unga innovativa företag, som befinner sig långt från kommersialisering, ofta svårigheter att få extern finansiering, eftersom de saknar materiella tillgångar som säkerhet samtidigt som värdet av deras innovationer är osäkert (Hall 2002).

Samtidigt finns det diskussioner kring hur effektiva statliga direkta stöd är i praktiken. Även när stöd utformas för att nå relevanta grupper av företag och projekt återstår avvägningar kring stödnivåernas utformning. Stöd som är för begränsade kan ha otillräcklig effekt, medan mer omfattande stöd riskerar att försämra resursallokeringen. Direkta stöd kan inverka negativt på konkurrensförhållanden, t ex genom att företag får olika mycket stöd, och medför orimligt stora administrativa kostnader för företagen.

De senaste decenniernas forskningslitteratur tyder på att direkta FoU-stöd bör riktas mot teknologier med stor potential för kunskapsöverspilling, unga företag med svårigheter att få extern finansiering och projekt som är långt från kommersialisering med osäker privat avkastning (Dimos m fl 2022; Rosario m fl 2022). Detta skiljer sig från tidigare forskning, där resultaten var mer oklara, sannolikt främst eftersom analyserna byggde på renodlade observationsstudier utan tydlig kausal identifikation (Becker 2015; Bloom m fl 2019).

Denna artikel syntetiserar resultat från tre studier genomförda av myndigheten Tillväxtanalys, där vi analyserar FoU-stöd med olika effektvärderingar och unika data från FoU-programmet Eurostars (Tillväxtanalys 2022a, 2024a, 2025a).¹ Med kvasiexperimentella metoder, främst brytpunktsanalys (*regression discontinuity design*), uppskattar vi de kausala effekterna av Eurostars FoU-stöd på deltagande företags FoU-investeringar, kommersialisering, anställningar och internationalisering. Vi studerar även indirekta effekter genom kunskapsöverspilling via arbetskraftens rörlighet, när anställda från företag som fått stöd går vidare till andra företag utan stöd; alternativt när tidigare anställda startar egna avknopningsföretag. Även om stora företag och institutioner kan få finansiering som partners är Eurostars huvudsakliga fokus på små och medelstora företag (SMF), vilket motiverar vårt fokus på denna typ av företag i våra studier.

Våra resultat visar att stödet från Eurostars ledde till en signifikant ökning av antal FoU-anställda, högre omsättning, ökad total sysselsättning samt till en högre sannolikhet att företag börjar exportera. Vi finner också tecken på kunskapsöverspilling: små och medelstora företag som rekryterar anställda från företag som erhöll Eurostars-stöd (strax över brytpunkten) uppvisar högre tillväxt i sysselsättning, omsättning och förädlingsvärde än företag som rekryterade personal från företag som sökte men inte fick stöd (strax under brytpunkten). Avknopningsföretag från företag som erhöll stöd har dessutom högre överlevnad och starkare sysselsättningsstillväxt än avknopningar från företag utan stöd, även om Eurostars-stödet inte verkar öka antalet avknopningar.

1. Bakgrund till FoU-stödprogrammet Eurostars

Eurostars är ett europeiskt samarbetsprogram för FoU som administreras av Eureka-nätverket,² som omfattar 47 länder samt Europeiska kommissionen. Kommissionen står för ungefär en tredjedel av finansieringen, medan de deltagande länderna står för de resterande två tredjedelarna. Programmet riktar sig till SMF och finansierar internationella samarbetsprojekt där minst två parter från olika länder deltar. Projekten ska ledas av ett

¹ Samtliga tre artiklar har genomgått Tillväxtanalys kvalitetsgranskningsprocess med intern och extern granskning. Två av dem är, med mindre justeringar, publicerade i vetenskapliga tidskrifter; Reshid m fl 2024 (Tillväxtanalys 2022a) respektive Reshid m fl 2025 (Tillväxtanalys 2024a).

² Den statliga myndigheten Vinnova är nationell kontaktmyndighet för Eureka i Sverige.

FoU-intensivt företag, och universitet, forskningsinstitut och stora företag kan erhålla finansiering genom att delta i konsortier som leds av SMF. Projekten ska vidare vara relativt nära lansering; innovationerna ska kunna kommersialiseras inom två år efter projektavslut.

Mellan 2008 och 2019 beviljades 291 svenska företag och institutioner knappt 900 miljoner kr genom Eurostars. 84 procent (243 stycken) av mottagarna var SMF och av det totala subventionsbeloppet gick ca 76 procent till SMF.

Eurostars är ett konkurrensutsatt program där FoUprojekt utvärderas utifrån sin potential snarare än sitt teknologiska område. Urvalet sker i två steg. I steg 1 kontrolleras att de ansökande företagen uppfyller grundläggande juridiska och finansiella krav för att delta samtidigt som varje ansökan bedöms av tre oberoende tekniska experter. Experterna betygsätter de ansökande projektens kvalitet och planerade genomförande, påverkan på marknaden, samhället och klimatet; samt innovationsgrad och teknologisk nivå. För att gå vidare till steg 2 måste ansökningarna i steg 1 få tillräckligt goda betyg.

I steg 2 bedöms ansökningarna av en oberoende utvärderingspanel med samma urvalskriterier som i steg 1. Projekten rangordnas och finansiering ges från de högst rankade och nedåt, tills de nationella budgetarna är förbrukade. Detta innebär att endast projekt som når upp till en viss poängnivå är berättigade till finansiering, vilket vi i sin tur kan använda för vår analys.

2. Metodologiska utmaningar och empirisk strategi

Att utvärdera effekter av FoU-stöd är metodologiskt utmanande. Företag som söker och får stöd skiljer sig sannolikt systematiskt från företag som inte söker stöd (Bloom m fl 2019). Dels skiljer sig de ansökande företagen från många andra typer av företag i näringslivet i stort – små och medelstora företag, med egen FoU i ett projekt nära kommersialisering. Det kan även finnas betydelsefulla skillnader som inte är observerbara. Till exempel är de ansökande företagen redan i startgroparna till att starta nya FoU-projekt, vilket kan vara svårt eller omöjligt att se i vanliga företagsdata, som antal anställda, omsättning eller utgifter för FoU. Dessa fenomen skapar ett selektionsproblem, dvs om vi inte justerar för dessa skillnader kan vi inte vara säkra på om skillnader i ett resultat (t ex företagets produktivitet) beror på stödet eller på underliggande egenskaper eller förutsättningar som särskiljer de ansökande företagen från andra företag som inte sökt stöd.

För att hantera detta selektionsproblem utnyttjar vi programmets ansökningsprocess. Poängsättningen i steg 2 kombinerat med tilldelningen av medel så långt budgeten räcker skapar ett poängvärde för godkänt som blir känt först i efterhand. Eftersom företagen inte känner till exakt vilket poängvärde som kommer motsvara godkänt, har de inte heller någon möjlighet att påverka sina ansökningars poäng i detalj. Ansökningarna precis över och under gränsvärdet för godkänt kan därför antas ha liknande

egenskaper och förutsättningar, och är därför lämpliga som behandlings- och kontrollgrupp. Så länge vi endast jämför företag nära brytpunkten (gränsen för godkänt) kan indelningen i behandling och kontroll antas vara så gott som slumpmässig. Genom att jämföra dessa gruppers utveckling, t ex deras omsättning, kan vi därför isolera kausala effekter av Eurostars-stödet (för exempel på studier som använder liknande metod, se Bronzini och Iachini 2014; Howell 2017; Dechezleprêtre m fl 2023).

Kunskapsöverspillning är ett centralt mål med offentligt FoU-stöd, men svårt att mäta (Azoulay m fl 2019; Bryan och Williams 2021). Vi studerar indirekta effekter via kunskapsöverspillning genom att följa de anställda vid företagen i behandlings- och kontrollgrupperna ovan och jämför sedan företag som rekryterar från stödda respektive icke-stödda företag. Vi antar att värdefull kunskap följer med dessa individer från de genomförda FoU-projekten, vilket i sin tur kan påverka de rekryterande företagen. För att justera för ytterligare selektionsproblem i detta steg kombinerar vi vår brytpunktanalys med skillnad-i-skillnad-metoder (*difference-in-differences*). Genom att kontrollera att våra nya behandlings- och kontrollgrupper i detta steg har parallella trender före rekrytering stödjer detta att resultaten är en effekt av just rekryteringen av personal från de Eurostars-stödda företagen.

Våra analyser av både direkta och indirekta effekter har möjliggjorts av tillgång till Sveriges omfattande registerdata, som låter oss följa företag och individer över tid – liksom möjligheten att ta del av värdefull information från Eurostars betygsättning.

3. Långsiktiga direkta effekter

Den första studien undersökte hur FoU-stöd påverkar företagens långsiktiga utveckling (Tillväxtanalys 2022a). Resultaten visar tydliga positiva effekter i flera utfall.

Ökad FoU-kapacitet

Antalet FoU-anställda ökar i genomsnitt med omkring 2,4 personer per företag under de sju år som följer efter att stödet beviljats. Detta är en betydande ökning, med tanke på att företagen i vårt urval har ett medianantal på två och ett genomsnitt på fyra FoU-anställda. Effekten är statistiskt signifikant och kvarstår över tid, vilket tyder på att stödet stimulerar nya FoU-investeringar snarare än att bara ersätta privata medel.

Tillväxt och sysselsättning

Vi finner även positiva effekter på total sysselsättning och omsättning. Den genomsnittliga ökningen i sysselsättning är 3,42 anställda per företag över sju år; en 42-procentig ökning från genomsnittlig sysselsättning på åtta anställda före stödet. För de 243 studerade företagen motsvarar detta totalt 831 nya jobb genom programmet.

Omsättningen ökar med 2,6 miljarder kr kumulativt över sju år. Detta

indikerar att de ökade FoU-investeringarna leder till konkreta affärsresultat genom kommersialisering.

Export och effekters varaktighet

En viktig dimension av företagstillväxt är internationalisering genom export. Analyserna visar positiva effekter på sannolikheten att börja exportera, men dessa effekter uppträder med viss fördröjning och är mindre robusta än effekterna på sysselsättning och omsättning.

En avgörande fråga är hur länge effekterna varar. Tack vare registerdata kan vi följa företagen upp till 12 år efter ansökan. Eftersom företagen ansökt och fått stöd vid olika tidpunkt är den genomsnittliga tiden vi kan följa dem sju år. Resultaten visar att effekterna på omsättning, sysselsättning och export kvarstår mer än sju år efter projektavslut. Detta utesluter att effekterna är ett tillfälligt resultat av ”extrapengarna”.

Effekterna är starkast för små respektive unga företag, vilket är i enlighet med etablerad teori rörande var marknadsmisslyckanden bör ha störst inverkan.

4. Indirekta effekter: kunskapsöverspillning via anställdas rörlighet

FoU-investeringar skapar inte bara värde för det egna företaget. Kunskap sprids ofta vidare till andra företag genom olika kanaler, där anställdas byte av arbetsplats troligen är en av de viktigaste. Vår andra studie mäter dessa kunskapsöverspillningar genom att följa anställda från Eurostars-sökande företag (Tillväxtanalys 2024a).

Avknopningsföretag: kvalitet över kvantitet

En vanlig hypotes är att FoU genererar fler affärsidéer än ett företag kan hantera, vilket kan leda till att anställda startar egna företag baserade på några av dessa idéer. Våra resultat visar emellertid ingen statistiskt signifikant effekt på *antalet* avknopningsföretag. Däremot finner vi *kvalitetseffekter*: avknopningar från företag som fått Eurostars-stöd har högre överlevnad och starkare sysselsättningstillväxt än avknopningar från icke-stödda företag. Fem år efter har dessa nystartade avknopningsföretag 20 procentenheter högre sannolikhet att existera.

Påverkan på rekryterande företag

En annan viktig kanal för kunskapsöverspillning är rekryteringar från företag med FoU. Vi jämför företag som anställer från Eurostars-stödda företag med de som anställer från sökande företag som inte fick stöd.

Resultaten visar att SMF som rekryterar från stödda företag presterar bättre på sysselsättning, omsättning och förädlingsvärde. Att effekterna främst märks bland SMF är möjligen rimligt med tanke på vilken genomsnittlig effekt som kan förväntas vid rekrytering av enskilda eller ett fåtal anställda.

5. Kostnadseffektanalys

Den tredje studien bedömer Eurostars kostnadseffektivitet från flera perspektiv (Tillväxtanalys 2025a). För att avgöra om FoU-stöd är ekonomiskt motiverat måste vi väga effekterna mot alla kostnader. Vi beräknade kostnaderna för följande komponenter: direkta stödutbetalningar, skattefinansiering (snedvridning av ekonomiska beslut), ansökningsbörda för företagen, och administrationskostnader för forskningsfinansiärerna. Tabell 1 redovisar våra resultat.

Syftet med stöden är att stimulera utvecklingen av nya produkter och tjänster, vilket i vissa fall kan leda till att icke-stödda företag i samma bransch förlorar marknadsandelar. Om företagen tar marknadsandelar av andra svenska företag leder det till en samhällsekonomisk kostnad som bör ingå i en kostnadsanalys (även kallat *business stealing*). Denna potentiella kostnad är svår att kvantifiera, och vi har inte haft möjlighet att genomföra en sådan analys. Sammantaget tyder dock befintlig forskning på att dessa negativa effekter sannolikt är betydligt mindre än de positiva spridningseffekter som icke-stödda företag kan dra nytta av genom kunskapsöverföring från stödmottagarna (se t ex Bloom m fl 2013).

Skattefinansiering medför ett effektivitetstapp, och påverkar enligt våra beräkningar den totala kostnaden med 15 procent. Den administrativa bördan för företag är också betydande, nio procent, eftersom det tar lång tid att skriva en ansökan, och detta bör beaktas i programutformning. Däremot är finansiärernas administrativa kostnader inte särskilt stora i förhållande till den totala kostnaden, och påverkar inte kostnadseffektiviteten.

Denna analys av olika kostnader visar att det inte räcker att bara titta på budgetutgiften när man bedömer kostnadseffektivitet.³

Kostnadskomponent	Belopp (mnkr)	Andel
Direkta stöd	500	74 %
Skattefinansiering (marknadssnedvridning)	103	15 %
Ansökansbörda för företag	59	9 %
Administration (Vinnova/Eureka)	16	2 %
Totalt	678	100 %

Tabell 1
Kostnadsstruktur.
Programmets totala kostnad för SMF var 678 miljoner kr³ 2008–19

Källa: Tillväxtanalys (2025a, s 39)

Incrementality ratio (IR)

IR är en av de mest använda indikatorerna för att bedöma kostnadseffektiviteten hos FoU-incidentprogram (OECD 2020, 2023). När det är ett direkt stöd som studeras mäter IR den extra privata FoU-investeringen som genereras av varje krona i statligt FoU-stöd. Våra IR-beräkningar för Eurostars visar:

³ Alla monetära värden justerade för inflation och diskonterade, vi använder 2008 som basår.

- Kort sikt (tre år): IR = 0,9 (privata investeringar motsvarar nästan stödet)
- Medellång sikt (sju år): IR = 5,25 (1 kr i stöd genererar 5,25 kr i privata FoU-investeringar)

Detta visar betydande additionalitet över tid. Våra beräkningar bygger på observerade effekter på FoU-personal och används för att beräkna total additionell FoU. Kostnader för FoU-personal beräknas utifrån genomsnittliga lönekostnader och multipliceras med den skattade effekten på antalet FoU-anställda. Övriga FoU-utgifter uppskattas som en andel av personalkostnaderna, där vi antar att två tredjedelar går till arbetskraft och en tredjedel till kapital.

Värde per krona (VfM)

Ett annat sätt att bedöma kostnadseffektivitet är att beräkna värde per krona (*value-for-money*, VfM). Detta mått tas fram genom att relatera den totala omsättningsökningen till de totala kostnaderna för programmet. Den kumulativa ökningen i omsättning över sju år uppgår till ca 2,6 miljarder kr, medan den totala kostnaden för stödet är ca 678 miljoner kr, efter justering för inflation och diskontering. Detta ger en VfM-kvot på 3,8, vilket innebär att varje investerad krona genererar nästan fyra kr i ökad omsättning.

Dessa skattningar är konservativa och exkluderar kunskapsöverspilling till andra företag.

Jämförande analys

Direkta stödprogram, som Eurostars, riktas mot specifika och ofta kreditbegränsade FoU-projekt med hög förväntad samhällsavkastning. Skatteincitamenten omfattar däremot alla kvalificerade företag, vilket minskar den administrativa bördan men samtidigt begränsar möjligheten till strategisk styrning.

Den jämförande analysen visar att relativt få studier explicit kvantifierar *input*-additionalitet i form av *incrementality ratio* (IR-kvoter), och att majoriteten av dessa uppskattningar baseras på tidsperioder om två till fem år. För att möjliggöra jämförbarhet används därför denna tidshorisont här. Resultaten visar att Eurostarsprogrammet uppvisar höga nivåer av additionalitet, med IR-kvoter på 3,6 respektive 3,3 (Dechezleprêtre m fl 2023). Som jämförelse uppskattar OECD (2023) att det svenska systemet för FoU-avdrag också uppvisar en relativt hög kvot, omkring 2,6 under en liknande period (jämför Tillväxtanalys 2022b, 2024c, 2025c).⁴

Dessa resultat ligger i linje med litteraturen, som inte finner någon systematisk skillnad i effektivitet mellan direkta bidrag och skatteincitament (Dimos m fl 2022). Samtidigt framträder ett tydligt mönster där effektiviteten, mätt i IR-kvoter, tenderar att avta med företagsstorleken. Forskning indikerar att IR för direkta stöd tenderar att öka över tid, medan den för

⁴ FoU-avdraget (Forskningsavdraget) är en sänkning av arbetsgivaravgiften för FoU-personal som i dess nuvarande form infördes i Sverige 2014.

skatteincitament ofta minskar (Baghana och Mohnen 2009; Lokshin och Mohnen 2012).

Det bör dock understrykas att uppskattningarna bygger på olika metoder och empiriska antaganden, vilket begränsar möjligheten till direkta jämförelser mellan systemen.

6. Policyimplikationer och vägen framåt

Resultaten från våra tre studier har viktiga implikationer för innovationspolitiken.

Rätt utformade stöd kan ha stora positiva effekter

Studierna visar att direkta FoU-stöd kan ha stora och långvariga positiva effekter på privata företag, förutsatt att de riktas mot rätt målgrupp. Eurostars riktar sig mot små och medelstora FoU-intensiva företag med projekt nära kommersialisering, vilket är just den typ av företag och projekt där teoretiska argument för offentligt stöd är som starkast. Resultaten stödjer att programmets målgrupp är välgrundad.

Studierna understryker vikten av att mäta effekter av FoU-stöd under längre perioder. Många av stödets effekter materialiseras först efter flera år, vilket innebär att korta uppföljningsperioder riskerar att ge en missvisande bild av den faktiska påverkan. Hade observationerna t ex begränsats till två eller tre år efter stödets beviljande hade en betydande del av effekterna gått förlorad.

Vår studie av kunskapsöverspillning visar att effekterna av FoU-stöd sträcker sig bortom de stödda företagen. När både direkta effekter och överspillningseffekter beaktas framstår kostnadseffektiviteten som betydande (jämför Bloom m fl 2013; Moretti m fl 2023). Detta resultat stärker argumentet för offentligt stöd till FoU. Den teoretiska grunden är väletablerad: förekomsten av positiva externa effekter innebär att den totala samhällsnyttan av privat FoU inte tillfaller det enskilda företaget, vilket motiverar politiska åtgärder för att stimulera sådan verksamhet (Arrow 1962).

Resultaten understryker även betydelsen av kunskapsspridning genom arbetskraftens rörlighet, vilket har implikationer både för arbetsmarknadspolitiken och för vår förståelse för arbetsmarknadens roll i kunskapsspridning. Som exempel kan detta indikera att höga trösklar för arbetsmarknadsrörlighet minskar viktig kunskapsspridning och därmed även riskerar att minska samhällsnyttan av innovationer. Detta skulle kunna ha betydelse för flera fenomen, som t ex sekretessavtal mellan företag och anställda. Å ena sidan kan omfattande användning av sådana avtal dämpa den typ av överspillningseffekter studierna identifierar. Å andra sidan skulle frånvaron av sekretessavtal kunna dämpa företagets incitament att investera i FoU och humankapital. Detta belyser behovet av en välavvägd balans mellan skyddet av företagets intressen och främjande av kunskapsspridning.

Metodutveckling för en effektiv innovationspolitik

Studierna betonar även vikten av robusta kausala utvärderingar som grund för en evidensbaserad innovationspolitik. Genom kvasiexperimentella metoder och utnyttjande av naturliga experiment kan vi få mer tillförlitliga insikter om vilka insatser som faktiskt fungerar. Tillväxtanalys har i flera rapporter och skrivelser rekommenderat olika typer av åtgärder för att stärka förutsättningarna för rigorösa effektutvärderingar inom näringspolitiken. Exempelvis bör politiska insatser alltid ha ambitionen att genomföras på ett sådant sätt att det underlättar identifiering av kontrollgrupper, för att därigenom möjliggöra trovärdiga kontrafaktiska effektutvärderingar.

Det tål även att understryka att effektutvärderingar alltid är beroende av bra data, varför det är väsentligt att myndigheter som genomför politiska åtgärder, som FoU-stöd till privata företag, ges goda förutsättningar att dokumentera hur mottagarna utses (poängsystem eller dylikt) och kan tillhandahålla denna information till oberoende granskare (se Tillväxtanalys 2024b för en utförligare diskussion).

Kostnadsanalyserna visar att olika kostnadskomponenter påverkas i varierande grad av hur politiken utformas. Medan skattefinansieringens kostnad i stort sett är ofrånkomlig, kan den administrativa bördan minskas genom förenklade ansökningsförfaranden och tydligare riktlinjer. Analyser av kostnadseffektivitet som VfM ger möjlighet att jämföra effektiviteten mellan olika styrmedel och insatser. För att sådana jämförelser ska bli tillförlitliga behövs gemensamma standarder och metoder. Tillväxtanalys har därför rekommenderat att Sverige verkar för att OECD tar fram sådana ramverk.

Framtida forskning

Även om våra studier bidrar med viktig kunskap kvarstår ett stort behov av fortsatt analys. Tillväxtanalys (2025b) kartläggning visar att det statligt finansierade företagsfrämjandet uppgick till totalt 122 miljarder kr år 2025. De analyser vi presenterat här har fokuserat på ett specifikt program riktat till en begränsad grupp företag och projekt av viss typ. Resultaten kan därför skilja sig åt för andra slags stödinsatser. För att bättre förstå under vilka förutsättningar FoU-stöd är mest effektivt behövs fler studier som omfattar olika stödformer och programmiljöer.

Mycket av den befintliga forskningen fokuserar på direkta effekter och bortser helt från indirekta effekter (Bloom m fl 2019). Våra analyser belyser endast en av flera tänkbara former av kunskapsöverspilling. Förutom genom arbetskraftens rörlighet kan kunskap t ex spridas genom samarbeten, publikationer, patent och geografisk närhet mellan företag. Framtida studier bör därför sträva efter att identifiera och kvantifiera effekterna längs flera av dessa kanaler för att ge en mer heltäckande bild av FoU-stödets samhällspåverkan.

Vi har inte kunnat analysera potentiella negativa externa effekter, såsom snedvridning av konkurrens. Om företag som erhåller Eurostars-stöd ver-

kar på samma marknader som icke-stödda företag kan stöden delvis ge upphov till fördelningseffekter snarare än verklig tillväxt. För att den samhällsekonomiska netto nyttan ska vara positiv krävs att de positiva effekterna överstiger dessa eventuella negativa konsekvenser.

Det vore också värdefullt att fördjupa förståelsen av de mekanismer som driver effekterna. Beror omsättningsökningen främst på produkt lanseringar, förbättringar av befintliga produkter eller på effektivare produktionsprocesser? En djupare insikt i dessa mekanismer skulle ge ett starkare underlag för att utforma ännu mer effektiv innovationspolitik.

Aghion, P och P Howitt (1992), "A Model of Growth through Creative Destruction", *Econometrica*, vol 60, s 323–351.

Arrow, K J (1962), "Economic Welfare and the Allocation of Resources for Invention", *The Rate and Direction of Inventive Activity: Economic and Social Factors*, National Bureau of Economic Research och Princeton University Press, Princeton NJ.

Azoulay, P, J S Graff Zivin, D Li och B N Sampat (2019), "Public R&D Investments and Private-sector Patenting: Evidence from NIH Funding Rules", *The Review of Economic Studies*, vol 86, s 117–152.

Baghana, R och P Mohnen (2009), "Effectiveness of R&D Tax Incentives in Small and Large Enterprises in Québec", *Small Business Economics*, vol 33, s 91–107.

Becker, B (2015), "Public R&D Policies and Private R&D Investment: A Survey of the Empirical Evidence", *Journal of Economic Surveys*, vol 29, s 917–942.

Bloom, N, M Schankerman och J Van Reenen (2013), "Identifying Technology Spillovers and Product Market Rivalry", *Econometrica*, vol 81, s 1347–1393.

Bloom, N, J Van Reenen och H Williams (2019), "A Toolkit of Policies to Promote Innovation", *Journal of Economic Perspectives*, vol 33, s 163–184.

Bronzini, R och E Iachini (2014), "Are Incentives for R&D Effective? Evidence from a Regression Discontinuity Approach", *American Economic Journal: Economic Policy*, vol 6, s 100–134.

Bryan, K A och H Williams (2021), "Innovation: Market Failures and Public Policies", NBER Working Paper 29173.

Dechezleprêtre, A, E Einiö, R Martin, K-T Nguyen och J Van Reenen (2023), "Do Tax Incentives Increase Innovation? An RD Design for R&D", *American Economic Journal: Economic Policy*, vol 15, s 486–524.

Dimos, C, G Pugh, M Hisarcikilar, E Talam

och I Jackson (2022), "The Relative Effectiveness of R&D Tax Credits and R&D Subsidies: A Comparative Meta-regression Analysis", *Technovation*, vol 115, 102450.

Draghi, M (2024), "The Future of European Competitiveness", Europeiska kommissionen, Bryssel.

Hall, B (2002), "The Financing of Research and Development", *Oxford Review of Economic Policy*, vol 18, s 35–51.

Howell, S (2017), "Financing Innovation: Evidence from R&D Grants", *American Economic Review*, vol 107, s 1136–1164.

Lokshin, B och P Mohnen (2012), "How Effective Are Level-based R&D Tax Credits? Evidence from the Netherlands", *Applied Economics*, vol 44, s 1527–1538.

Moretti, E, C Steinwender och J Van Reenen (2023), "The Intellectual Spoils of War? Defense R&D, Productivity, and International Spillovers", *Review of Economics and Statistics*, vol 105, s 327–372.

Nelson, R (1959), "The Simple Economics of Basic Scientific Research", *Journal of Political Economy*, vol 67, s 297–306.

OECD (2020), "The Effects of R&D Tax Incentives and their Role in the Innovation Policy Mix: Findings from the OECD MicroBeRD Project, 2016–19", OECD Science, Technology and Industry Policy Papers 92, OECD Publishing, Paris.

OECD (2023), "The Impact of R&D Tax Incentives: Results from the OECD MicroBeRD+ Project", OECD Science, Technology and Industry Policy Papers 159, OECD Publishing, Paris.

Reshid, A, P Svensson och N Steinbach (2024), "The Long-term Effects of R&D Subsidies on Firm Performance: Evidence from a Regression Discontinuity Design", *Economics of Innovation and New Technology*, vol 34, s 469–492.

Reshid, A, E Hegelund och P Svensson (2025), "Indirect Effects of R&D Subsidies:

REFERENSER

Labor Mobility as a Channel for Knowledge Spillovers”, *Small Business Economics*, vol 65, s 1113–1140.

Romer, P (1990), ”Endogenous Technological Change”, *Journal of Political Economy*, vol 98, s 71–102.

Rosario, C, C Varum och A Botelho (2022), ”Impact of Public Support for Innovation on Company Performance: Review and Meta-analysis”, *Sustainability*, vol 14, <https://doi.org/10.3390/su14084731>.

Solow, R (1956), ”A Contribution to the Theory of Economic Growth”, *Quarterly Journal of Economics*, vol 70, s 65–94.

Tillväxtanalys (2022a), ”De långsiktiga effekterna av FoU-stöd på företags prestation”, Working Paper 2022:02, Tillväxtanalys, Östersund.

Tillväxtanalys (2022b), ”Evaluation of the R&D Tax Incentives in Sweden”, Working Paper 2022:01, Tillväxtanalys, Östersund.

Tillväxtanalys (2024a), ”Indirekta effekter av FoU-stöd”, Working Paper 2024:02, Tillväxtanalys, Östersund.

Tillväxtanalys (2024b), ”Effektutvärdering för politikutveckling – styrning för bättre förutsättningar”, PM 2024:05:02, Tillväxtanalys, Östersund.

Tillväxtanalys (2024c), ”Påverkar FoU-avdraget forskningspersonalens löner?”, Rapport 2024:16, Tillväxtanalys, Östersund.

Tillväxtanalys (2025a), ”Hur kan Sverige bedriva en framgångsrik innovationspolitik?”, Rapport 2025:04, Tillväxtanalys, Östersund.

Tillväxtanalys (2025b), ”Kartläggning av det statligt finansierade företagsfrämjandet”, PM 2025:05, Tillväxtanalys, Östersund.

Tillväxtanalys (2025c), ”FoU-avdragets effekter på omsättning, förädlingsvärde och arbetsproduktivitet”, Rapport 2025:15, Tillväxtanalys, Östersund.